

Софія ДАЦКО

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТАВЛЕННЯ ДО
ЄВРОСОЮЗУ МОЛОДІ ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ
(НА ПРИКЛАДІ СТУДЕНТІВ м. ГДАНСЬКА і
м. ЛУГАНСЬКА)

За останні десятиліття в багатьох регіонах світу активізувалися інтеграційні процеси, які, між іншим, сприяють налагодженню співпраці у різних сферах міждержавних відносин. Важливу роль у розвитку цих процесів відіграють міжнародні організації, створені з метою об'єднання народів навколо спільних цінностей та сприяння у зростанні їхнього загального добробуту. Однією з таких міжнародних організацій є Європейський Союз.

Міжнародний авторитет Європейського Союзу зараз зумовлений його постійним розвитком і впливом на всі сфери суспільного життя як країн-членів ЄС, так і багатьох країн, що не входять до його складу. В епоху глобалізації найважливішим завданням дослідників є визначення ставлення населення до подібних процесів у суспільному і політичному житті.

Україна, хоч і не належить до Європейського Союзу, але намагання приєднатися до його структур в майбутньому є стратегічним елементом її міжнародної політики. У цьому їй, напевно, дуже допоможе вивчення євроінтеграційного досвіду сусідньої Польщі, яка три роки тому набула членства в Європейській Співдружності. Сучасні інтеграційні процеси характерні динамікою свого розвою та залученням усе більшої кількості держав-учасниць до створення наднаціональних організацій з метою захисту спільних інтересів, зокрема політичної та економічної (на прикладі ЄС). Об'єднання кількох європейських держав, яке спочатку мало характер суто економічного союзу, з часом перетворилося на розвинену багатомільйонну спільноту народів, які об'єдналися навколо загальних цінностей з метою консолідації зусиль у будіванні добробуту й процвітання, а також в ім'я кращого життя наступних поколінь європейців.

Європейський Союз – унікальна інтернаціональна співдружність 27 європейських держав, що підписали Договір про Європейський Союз. Але сам Євросоюз не є міжнародною організацією, тобто не є суб'єктом міжнародного публічного права, проте він має повноваження на участь у міжнародних відносинах. Основна відмінність ЄС від інших організацій полягає, перш за все, в глобальності поставлених завдань і в комплексному підході до їхнього розв'язання.

Дослідження на тему Європейського Союзу проводилися багатьма вченими, як українськими, польськими, так і науковцями інших країн. Ідеї європейістики отримали свій розвиток у працях таких класиків польської соціології, як Єжи Шацький, Ян Шчепанський, Флоріан Знанецкий, Броніслав Маліновський. Інші польські соціологи, серед яких варто зазначити такі імена, як Януш Муха, Володзімеж Вінцлавський, Войчех Адамек, Януш Радван-Прагловський, Анджей Койдер та інші відомі вчені, переймалися вивченням історії Європи (в тому числі Польщі), зокрема утворення і функціонування Європейського Союзу з соціологічної точки зору [4]. Володзімеж Вінцлавський писав про перші професійні соціологічні дослідження сучасності, здійснені Йосипом Заляшинським, Станіславом Рихлінським і Джозефом Обренбським. Леон Петражицький вніс до розвитку польської і світової соціології соціально-правові ідеї в їхній сучасній інтерпретації.

Метою праць професора Варшавського університету Григорія Ридлевського, фахівця у галузі інституційних, процедурних і кадрових питань, є методологічна обробка умов, проявів і значення відносин усередині ЄС на прикладах політиків і управлінських чиновників країн-членів Європейського Союзу. Основним його прагненням є встановлення їхньої ролі в процесах ухвалення рішень в управлінських структурах ЄС, вплив процесів, що відбуваються в сучасній Європі, зокрема процесів європейської інтеграції [5].

Мирослав Карват і Костянтин Адам Войташчик, доктори політичних наук, окрім усього іншого, приділяли увагу проблемам політичної соціології і типології політичних явищ. До їхніх зацікавлень, зокрема, входила й така міждержавна організація як Євросоюз, історії її створення і діяльності присвячено багато досліджень і книг [3; 6].

Українська соціологічна наука останнім часом також приділяє велику увагу вивченню питань, пов'язаних з європейською

проблематикою. Тут, насамперед, необхідно вказати на роботи й дослідницькі проекти чільних українських соціологів, таких як Євген Головаха, Андрій Горбачик, Наталія Паніна, Валерій Хмелько та інші [1; 14]. Зокрема, Євген Головаха, доктор соціологічних наук, заступник директора Інституту соціології НАН України, а також головний редактор журналу «Соціологія: теорія, методи, маркетинг», очолював проект «Україна – країни Європейської Співдружності: порівняльне соціологічне дослідження» в 2004 році, а також проект «Українське суспільство на шляху євроінтеграції: порівняльне соціологічне дослідження» в 2005 році.

Це дослідження було здійснене Інститутом соціології НАН України в рамках загальноєвропейського моніторингового проекту «Європейське соціальне дослідження» (ESS), у якому взяли участь 24 країни ЄС і Україна [1].

Крім того, необхідно відзначити, що нині здійснюється успішне співробітництво безпосередньо між польськими й українськими соціологами з великого спектру дослідницьких напрямків. Як приклади можна назвати Міжнародну науково-практичну конференцію «Україна – Польща: досвід трансформаційних процесів», а також участь Хенрика Доманського, директора Інституту соціології Польської академії наук, у міжнародній конференції «Роль класів, еліт, громадськості у соціальних трансформаціях в Україні» [2; 8]. Жодного сумніву, що співробітництво між соціологами двох країн повинне тільки змінюватися, а дослідження, що торкаються різних аспектів євроінтеграції, – одне з найбільш перспективних напрямків такого співробітництва.

На наш погляд, поряд із масштабними дослідницькими проектами, для розуміння специфіки ставлення до Євросоюзу різних соціальних груп необхідні й «локальні виміри». Так, зокрема, ми визнали можливим провести порівняльне соціологічне дослідження, вибравши як базові для аналізу групи студентів м. Гданська (Польща) і м. Луганська (Україна). Такий вибір зумовлюється кількома причинами. Для соціологів завжди цікавий порівняльний аналіз. І особливо порівняльний аналіз порівняних соціальних груп, що перебувають у різних культурно-політичних «вимірах». Польща вже кілька років є членом Європейського Союзу. Україна проголошує вступ у ЄС своєю стратегічною зовнішньополітичною метою. Отже, є можливість порівняти оцінки й думки тих, хто вже інституційно вважає себе учасником

європейського об'єднання, з оцінками й думками тих, хто ще визначається у своєму ставленні до перспектив стати частиною ЄС.

Об'єктом пропонованої магістерської роботи є студентська молодь Польщі (на прикладі студентів м. Гданська) і України (на прикладі студентів м. Луганська).

Предметом дослідження виступають особливості ставлення польської та української молоді (на прикладі студентів міст Гданська та Луганська) до Європейського Союзу.

Метою роботи є визначення і порівняльний аналіз ставлення студентської молоді Польщі (на прикладі студентів м. Гданська) та студентської молоді України (на прикладі студентів м. Луганська) до такої міжнаціональної організації як Європейський Союз.

У магістерській роботі були поставлені наступні завдання:

- дослідження специфічних рис формування Європейського Союзу;
- аналіз окремих сторін діяльності ЄС;
- вивчення особливостей формування відносин Польщі та України з Європейським Союзом;
- визначення ставлення молоді Польщі і України до цієї структури (на прикладі студентської молоді міст Гданська і Луганська);
- здійснення порівняльного аналізу відповідей польських та українських респондентів щодо ЄС.

Основна гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що студентська молодь Польщі (на прикладі студентів міста Гданська) в цілому більш приязно ставиться до Європейського Союзу, ніж студентська молодь України (на прикладі студентів м. Луганська).

Крім того нами були сформульовані такі припущення:

1. Більша частина студентів м. Луганська ставиться позитивно до вступу України в ЄС.
2. Більшість респондентів м. Гданська ставиться позитивно до того, що Польща є країною-членом ЄС
3. Більшість студентів м. Гданська ставиться позитивно до можливого вступу України в ЄС.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що здійснено одну з поки що нечисельних спроб порівняльного аналізу ставлення окремих соціальних груп (зокрема студентства) в країні, яка нещодавно вступила до ЄС (Польща), та в країні, що намагається

стати членом ЄС (Україна). Отримані авторські результати можуть становити підґрунтя для глибшого аналізу ставлення до Європейського союзу громадян Польщі та України.

Зі створенням такої наднаціональної організації як Європейський Союз виникла безліч різноманітних поглядів на діяльність цієї організації. І можна спостерігати полярні погляди щодо існування ЄС. Актуальною проблемою сучасного суспільства варто назвати полярне ставлення до діяльності ЄС. Ми звернулися до порівняльного аналізу ставлення до ЄС студентської молоді Польщі та України, зважаючи на низку обставин.

Під час розробки дослідницької програми для нас значущим був той факт, що Польща й Україна межують одна з одною, мали часто спільну, хоча непросту і подеколи трагічну історію взаємин. Саме Польща проголошує свою принципову готовність підтримувати європрагнення України.

Вибір на користь студентства як дослідної групи зумовлювався традиційними причинами:

- студентство в будь-якій країні, як правило, найбільш соціально активна частина молоді;
- студентська молодь (у всякому разі, значна її частина) – майбутня еліта суспільства;
- студентство вважається найбільш «інтелектуальною» частиною молоді, і саме її настрої, погляди й думки задають «тонус» у молодіжному середовищі;
- значний відсоток студентства націлений на перспективу, з повним правом вважають, що саме їм належить майбутнє.

Що ж до опитування студентів саме в м. Гданську (Польща) і м. Луганську (Україна), то тут першорядне значення мали наступні чинники:

- м. Гданськ у Польщі і м. Луганськ в Україні є помітними промисловими і адміністративними центрами своїх країн. Кількість мешканців і в тому, і в іншому місті – близько 500000. Гданськ – центр воеводства, Луганськ – обласний центр;
- міста Гданськ і Луганськ відіграли помітну роль у процесах масштабних соціально-політичних реформацій у колишньому соціалістичному таборі наприкінці минулого століття. Так, зокрема, як м. Гданськ, так і м. Луганськ були одними з осередків соціальних рухів у своїх країнах наприкінці 80-х.. Акції, розпочаті робітниками

гданських судноверфів і страйки шахтарів Донбасу мали серйозні політичні наслідки відповідно для Польщі й України.

Ми виходили також із того, що зараз в політико-ідеологічному ключі м. Гданськ і м. Луганськ можна розглядати як достатньо контрастні міста. Якщо м. Гданськ у Польщі відоме своїми праволіберальними традиціями, то м. Луганськ в Україні розглядається як один з центрів лівої ідеології.

- міста Гданськ і Луганськ – прикордонні міста з непростою історією входження їх до складу відповідно Польщі й України (м. Гданськ – у складній системі польсько-німецьких взаємин, а м. Луганськ – українсько-російських). При цьому ми враховували, що м. Гданськ і м. Луганськ – це міста, які географічно, культурно і політично були віддалені від найбільш гострих періодів польсько-української історії;

- істотна схожість спостерігається у сучасному становищі цих двох міст. Колись могутні промислові центри своїх країн, сьогодні Гданськ і Луганськ переживають нелегкі часи, намагаючись адаптуватися до нових соціально-економічних умов;

- і, нарешті, що дуже важливе – обидва міста є освітніми регіональними центрами.

Все вище перелічене дає підставу вважати цілком коректним проведення порівняльного аналізу даних опитувань серед студентів, що навчаються в провідних навчальних закладах цих міст.

Як ключовий метод збору інформації застосовувалося анкетне опитування. Всього в ході дослідження було опитано по 200 студентів у вишах кожного з міст. При цьому організатори дослідження прагнули до того, щоб опитувані студенти в обох групах були пропорційно представлені як за напрямками підготовки (спеціалізації), так і за курсами навчання. Основний масив інформації був отриманий під час опитування студентів, що навчаються у провідних вузах м. Гданська і м. Луганська (Гданський університет і Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля).

Очевидно, що отримані дані – це результати пілотного проекту. Проте і вони можуть поповнити інформаційний і аналітичний ресурс відносно вивчення ставлення до процесів євроінтеграції.

Як уже було зазначено, основна гіпотеза дослідження полягає в припущенні того, що студентська молодь Польщі (на прикладі

студентів м. Гданська) в цілому більш прихильно ставиться до Європейського Союзу, ніж студентська молодь України (на прикладі студентів м. Луганська).

Основні завдання – це:

1. Визначення головних цілей виникнення та існування ЄС

2. Оцінка сучасної ситуації щодо Польщі в ЄС

3. Оцінка сучасної ситуації щодо України і ЄС.

4. Аналіз ставлення до ЄС молоді Польщі й України (на прикладі студентів Гданська і Луганська).

Генеральна сукупність дослідження охоплює молодь України і Польщі. Вибіркова сукупність, як ми вже вказували вище, складає 200 студентів з м. Гданська і 200 – з м. Луганська. У Гданську були опитані студенти Гданського Університету і Політехнічного Університету, в Луганську – студенти Східноукраїнського Національного університету ім. В. Даля та Інституту Культури. У дослідженні брали участь студенти 1-5 курсів таких спеціальностей: політологія, соціологія, психологія, лінгвістика, філософія, сфера управління (менеджмент), економіка, біологія, транспорт, інформатика та механіко-математичні напрямки. Присутність у вибірці різноманітних спеціальностей як гуманітарного, так і природничого, механічного напрямку, а також різних років навчання може підтвердити репрезентативність результатів проведеного опитування.

У проведенні дослідження був використаний такий метод збору первинної інформації як опитування у формі анкетування.

Анкетне опитування характеризується письмовою формою відповідей респондентів на поставлені і жорстко фіксовані в опитувальному листі (анкеті) питання за безпосереднього, прямого (за присутності дослідника) або опосередкованого (через електронну пошту) способу взаємодії соціолога і респондента. Вибір такого методу збору соціологічної інформації обґрунтовується тим, що респондент самостійно працює з анкетною: розуміє питання, обдумує і самостійно фіксує відповідь. Перевагою анкетного опитування є те, що респондент вільний у виборі варіанту відповіді на питання, у висловлюванні своєї думки, у виборі варіанту відповіді на питання. Вплив же дослідника на хід і результат анкетування зведений до мінімуму. До того ж сама процедура опитування забезпечує повну анонімність, конфіденційність інформації і повну відсутність

комунікативного, психологічного бар'єру між анкетером і респондентом.

У пропонованій публікації були розглянуті такі показники: ступінь інформованості студентів міст Гданська і Луганська про ЄС в цілому; ставлення студентів, опитаних у м. Гданську і м. Луганську, до Європейського Союзу і до вступу в нього; оцінка гданськими і луганськими студентами перспектив вступу України в ЄС; рівень їхнього бажання переїхати в іншу країну Європейського Союзу на постійне місце проживання; визначення респондентами найбільш дружньої країни стосовно їхньої рідної держави та країни, яка діє найменш дружньо щодо України чи Польщі на даний момент.

Перше, що ми можемо відзначити – це ступінь загальної інформованості щодо ЄС в цілому. У респондентів із Луганська вона вдвічі вища, ніж у студентів Гданська. Виходячи з цих даних, можна сказати, що громадяни країни, що не є членом ЄС, вважають себе більш інформованими про ЄС в цілому на відміну від громадян країни-члена ЄС. При розгляді цього питання слід враховувати, що кожен респондент окремо і респонденти кожної з двох країн загалом мали різне уявлення про те, що означає добра або погана інформованість. Якщо для Польщі, країни-члена ЄС, загальна інформованість – це рівень компетентності у питаннях стосовно особливостей прийняття рішень в ЄС, це знання всіх основних структурних одиниць ЄС, сфери їхньої діяльності і впливу на життя держави, то для України добра поінформованість в цілому про ЄС означає знання про існування ЄС і можливі сфери його діяльності.

Таблиця 1

Розподіл думок респондентів щодо питання: “Як Ви вважаєте, наскільки Ви поінформовані щодо ЄС в цілому?”

Варіанти відповіді	Опитані студенти м. Луганська (%)	Опитані студенти м. Гданська (%)
Добре поінформований	35	18
Погано поінформований	47	51
Важко сказати	18	31

Далі розглянемо різницю у ставленні студентів Луганська і Гданська до ЄС (таблиця 2) і до вступу в ЄС (таблиця 3).

Таблиця 2

Розподіл думок респондентів щодо питання: “Скажіть, будь ласка, про Ваше ставлення до ЄС”

Ставлення	Опитані студенти м. Луганська (%)	Опитані студенти м. Гданська (%)
Позитивне	27,5	33,5
Радше позитивне, ніж негативне	36,5	55,5
Важко сказати	14,5	6,5
Радше негативне, ніж позитивне	11,5	3,5
Негативне	10	1

Судячи з відповідей, отриманих в ході дослідження, у респондентів із Гданська ставлення до ЄС більш позитивне ніж у респондентів із м. Луганська. Серед студентів Луганська сумарно позитивно до ЄС ставляться 63% респондентів, тобто 27,5% респондентів ставляться позитивно, а 36,5% – радше позитивно, ніж негативно. Що стосується респондентів Гданська – тут загалом позитивно ставляться 89% респондентів, тобто 33,5% – позитивно, 55,5% – радше позитивно, ніж негативно. Що стосується негативного ставлення, то кожен десятий студент з м. Луганська негативно ставиться до ЄС і 11,5% – радше негативно, ніж позитивно. У той же час лише 4,5% гданських студентів відзначили своє більш менш негативне ставлення до цієї міжнародної організації.

Таким чином, у громадян країни-члена ЄС ставлення до ЄС більш позитивне, ніж у громадян країни, що не є членом ЄС. Що стосується результатів українського дослідження, то тут слід враховувати, що обстежувався східний регіон, де настрої більше проросійські, ніж прозахідні.

Таблиця 3

Розподіл думок респондентів щодо питання: “Якби референдум про вступ України/Польщі в ЄС проходив сьогодні, то Ви б:”

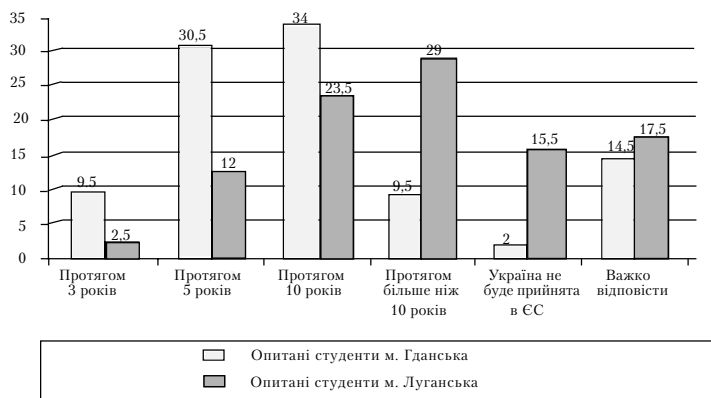
Варіанти відповіді	Опитані студенти м. Луганська (%)	Опитані студенти м. Гданська (%)
Проголосували за вступ України/Польщі в ЄС	36	90
Проголосували проти вступу України/Польщі в ЄС	30	5
Не брали б участі в голосуванні	22	2
Важко відповісти	11	3

Окремо слід виділити відповіді респондентів на питання про терміни можливого вступу України в ЄС (табл. 4).

Таблиця наочно представляє великий оптимізм гданських студентів відносно можливого вступу України в ЄС, чого не можна відзначити у луганських студентів. 40% респондентів Гданська вважають, що Україна буде прийнята в ЄС протягом 3–5 років. Українське дослідження показує, що такий оптимістичний варіант відзначає тільки 14,5% респондентів. Варіант, що Україна буде прийнята в ЄС протягом 10 років підтримує 34% польських респондентів і лише 23,5% – українських. Подальші варіанти відповідей мають зворотну пропорційність. Якщо в Польщі 9,5% респондентів вважають, що Україна буде прийнята в ЄС протягом більш ніж 10 років, то в Україні – це 29% респондентів. І зовсім песимістичний варіант щодо вступу України в ЄС – Україна не буде прийнята в ЄС – підтримує всього 2% респондентів з Гданська і 15,5% респондентів з Луганська. Оптимістичніший підхід польських респондентів пояснюється незнанням справжньої політичної ситуації в Україні. Студенти могли писати варіант відповіді, яка їм імпонувала, але не той, який насправді можливий. Опитування ж українських студентів показало, що вони погано уявляють собі Україну у складі ЄС, незважаючи на своє загалом більш позитивне ставлення (64%) до ЄС і готовність голосувати за вступ України до ЄС (36%).

Таблиця 4

Розподіл думок респондентів Польщі і України на питання: “Скажіть, будь ласка, на Ваш погляд, в які терміни Україна може стати членом ЄС?”

Як для Польщі, так і для України дуже значною проблемою є вплив кваліфікованих кадрів, зокрема це стосується перспективної, талановитої молоді. Ми вважали важливим звернути увагу на те, якою мірою студенти пов'язують своє майбутнє з країнами, громадянами яких вони є. Так, зокрема і в м. Гданську, і в м. Луганську студентам під час анкетування ставили питання: «Хотіли б Ви переїхати на постійне місце проживання в яку-небудь країну ЄС?». Отримані результати показують, що значна кількість студентів, опитаних в обох містах, висловили своє бажання виїхати на постійне місце проживання в одну з країн Євросоюзу. Можна припустити, що таким чином вони висловлюють переконання, що умови для самореалізації в рідних державах не відповідають їхнім запитам. Проте слід уточнити, що якщо для польських студентів мова йде про вибір будь-якої іншої країни ЄС, то для луганських студентів потенційно бажаною країною для постійного місця проживання виступає й сама Польща.

Порівняльний аналіз даних показує – кількість бажаючих виїхати на постійне місце проживання серед опитаних луганських студентів на 8% більша, ніж серед опитаних гданських студентів – 54,5% і 46,5% відповідно (підсумовувалися відповіді «безумовно так» і «радіше так, ніж ні»). При цьому майже кожен четвертий з

опитаних у Луганську висловив тверде бажання виїхати з країни, тоді як серед польських студентів таку односпайність виявило помітно менше число респондентів – 13,5% (табл. 5).

Таблиця 5

Розподіл відповідей респондентів на питання: “Хотіли б Ви переїхати на постійне місце проживання в яку-небудь країну ЄС?”

Варіанти відповіді	Опитані студенти м. Луганська (%)	Опитані студенти м. Гданська (%)
Безумовно так	24	13,5
Радше так, ніж ні	30,5	33,0
Важко сказати	11,5	12,0
Радше ні, ніж так	20	32,5
Безумовно ні	14	9,0

Особливого аналізу потребує питання вибору країни, котру респонденти вважають найкращим другом своєї країни, а також визначення, яка країна діє найменш дружньо щодо України чи Польщі на даний момент. Цікавими є результати порівняльного аналізу відповідей на ці питання (табл. 3.49, 3.50).

Що найперше впадає в очі – це вибір Росії респондентами України (51,5%) як країни, що на даний момент є її найкращим другом і респондентами Польщі (73%) як країни, що діє до неї найменш дружньо на даний момент. Отримані результати можна вважати цілком закономірними і передбачуваними з урахуванням історичних та політичних реалій. Інший момент, котрий заслуговує на нашу увагу, – це ставлення до США. Цю країну 32,5% респондентів України вважають за таку, котра діє найменш дружньо щодо неї на даний момент, натомість 12,5% респондентів Польщі вважають США найкращим другом Польщі на даний момент.

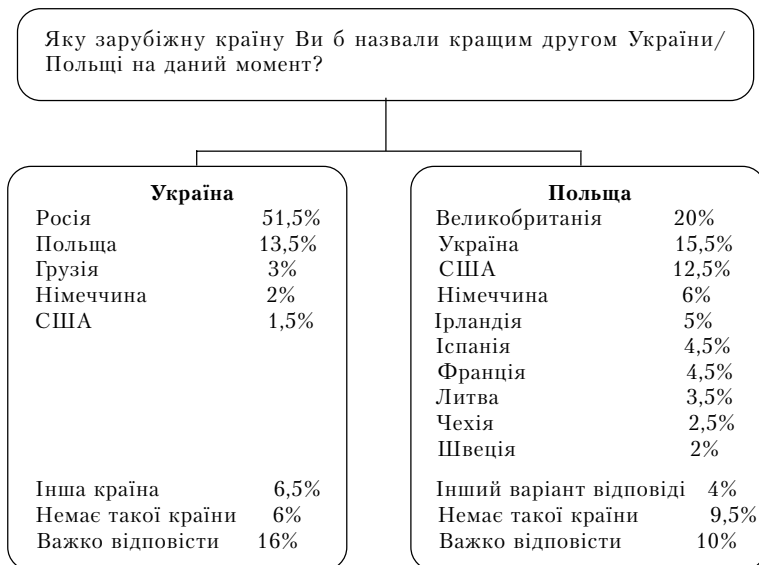
Також слід сказати про такі відповіді респондентів, як «важко сказати» на питання про країну, яка діє найменш дружньо. Цю відповідь обрали 27,5% респондентів України і лише 0,5% респондентів Польщі. Це може свідчити про те, що майже всі респонденти, котрі брали участь у дослідженні з польського боку,

не мають вагань стосовно того, чи є такі країни, котрі діють найменш дружньо до Польщі і які саме то країни. І як уже було зазначено вище, майже всі респонденти тримаються однакової думки, що саме Росія діє найменш дружньо до Польщі. Що стосується тих 27,5% респондентів України, котрі обрали відповідь «важко сказати» на це питання, то це може свідчити про необізнаність із нього, а також і незацікавленість цим питанням. Хоча можна припустити, що насправді респонденти відчули труднощі у визначенні саме тієї однієї країни, що зараз діє найменш дружньо відносно України, або не зрозуміли, з якої сфери (політичної, культурної, особистісної тощо) треба назвати цю країну.

Можемо відзначити також і схожість у позиціях. Приблизно один і той самий відсоток опитаних вказали як дружню державу Україну (польські студенти) і Польщу (українські студенти). У своєрідному рейтингу найбільш дружних країн Польща й Україна (для кожної із сторін відповідно) опинилися на другому місці.

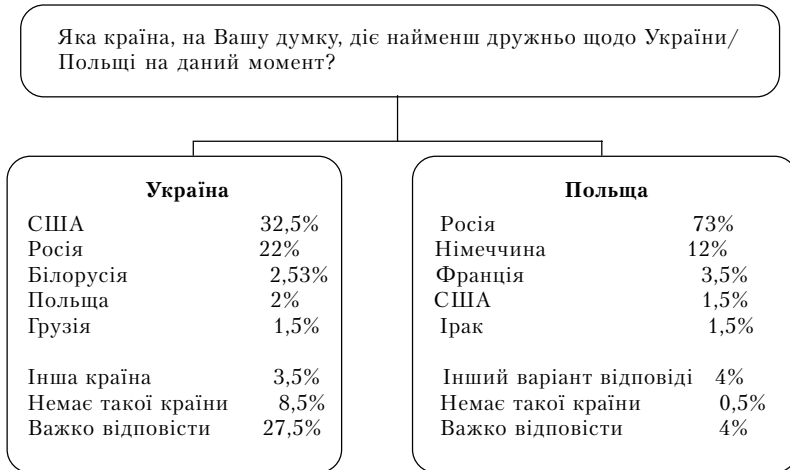
Таблиця 6

Розподіл відповідей респондентів щодо думки про країну, яка є на даний момент другом для України чи Польщі.

Таблиця 7

Розподіл відповідей респондентів, щодо думки про країну, яка діє найменш дружньо відносно Польщі чи України на даний момент.

Інтеграційний процес в Європі вже подолав початковий етап становлення, проте зараз перед Європейським Союзом стоїть важке завдання збереження організаційної структури, налагодження внутрішньої взаємодії та уникнення централізації влади, що неминуче викликало би сильний опір.

У цій праці було розглянуто поняття і сутність Європейського Союзу як унікального об'єднання країн Європи, які через створення спільного ринку, економічного, валютного союзів, а також шляхом реалізації спільної політики й діяльності мають на меті забезпечення стабільного економічного зростання, соціального розвитку та єдності країн-учасниць. Держави ЄС створили спільні інституції, яким делегували частину своїх національних повноважень так, що рішення в певних сферах загальних інтересів можуть ухвалюватися демократичним шляхом на загальноєвропейському рівні. Таке зближення суверенних держав можемо назвати «європейською інтеграцією».

Європейська інтеграція зараз є однією зі стратегічних цілей міжнародної політики України. Думка українського народу про Європейський Союз є дуже важливим чинником у визначенні цієї позиції.

У проведеному соціологічному дослідженні, яке є основною частиною цієї праці, методом анкетування було з'ясоване ставлення громадян України та Польщі (на прикладі студентів міст Луганська і Гданська) до Європейського Союзу.

Результати проведеного дослідження дають можливість зробити висновок про загальне позитивне ставлення молоді Польщі (на прикладі студентів м. Гданська) до Європейського Союзу та його функціонування і вплив на суспільне, економічне та політичне життя громадян Польщі.

Проведений аналіз відповідей українських респондентів припускає розподіл їх на дві підгрупи. У першій із них спостерігається позитивне ставлення до Європейського Союзу в цілому, до можливості вступу України в ЄС, його впливу на неї після її вступу до ЄС. Друга – вважає, що Україна не повинна вступати до ЄС, що її вступ викличе негативні наслідки, а це призведе до погіршення життя в Україні.

Результати проведеного дослідження є громадською думкою певної групи, окремої частини суспільства. У нашому дослідженні – це студенти м. Гданська і м. Луганська, котрі висловили свою думку відносно Європейського Союзу. В основі цієї громадської думки два джерела, перше з яких – безпосереднє спостереження за тим, що оточує, схвалення або несхвалення тих або інших дій, друге – спрямованість громадської думки, можна назвати це «духом», «душею», яка формується засобами масової комунікації. Саме цей сформований настрій впливає на поведінку та оцінки індивідів.

Формування громадської думки залежить від того, яку інформацію отримують люди. Ми припускаємо, що саме брак об'єктивної інформації породжує недовіру та скептицизм відносно Європейського Союзу, що ми можемо спостерігати не тільки серед населення, а і в органах влади. У тій ситуації, що зараз склалась у нашій країні, конче необхідна активізація різного роду роз'яснювальних заходів (семінів, тренінгів, освітніх програм тощо), але не з метою пропаганди, а для формування об'єктивної обізнаності щодо Європейського Союзу. Можна проводити громадські слухання за участю представників країн Європейського Союзу.

Євроінтеграція може стати загальнонаціональною ідеєю, котра здатна об'єднати всі регіони України. Проте для того, щоб євроінтеграція стала об'єднавчою загальнонаціональною ідеєю, влада, по-перше, повинна здійснювати відкриту, прозору і

зрозумілу для громадян євроінтеграційну політику, жити і керувати країною за європейськими правилами і стандартами. По-друге, як вище вже було зазначено, громадяни повинні бути достатньо проінформовані про переваги і проблеми приєднання до ЄС, і так само відчувати конкретні позитивні результати від реалізації євроінтеграційного курсу.

Проведена дослідницька робота підтвердила необхідність збільшення кількості та поліпшення якості порівняльних досліджень. Така практика дозволяє реальніше оцінювати складні процеси, що відбуваються в різних країнах європейського континенту, знаходити загальні позиції і розуміти корінь відмінностей. У цьому контексті дуже символічно пригадати девіз Європейського Союзу – «Єдність у різноманітності».

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Головаха Є., Горбачик А., Паніна Н. Україна та Європа: результати міжнародного порівняльного соціологічного дослідження. – К.: Інститут соціології НАН України, 2006. – 142 с.
2. Хмелько В. Ставлення громадян України до її вступу до Євросоюзу і НАТО та їхні оцінки своєї обізнаності стосовно цих організацій // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2006. – № 1. – С. 71-87.
3. Encyklopedia Unii Europejskiej. Red. Wojtaszczyk Konstanty A. Warszawa: Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, 2004.
4. Klasyczna socjologia polska i jej wspiyczesna recepcja. Red. Janusz Mucha, Włodzimierz Więclawski. Toruc : Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2006.
5. Rydlewski G., Polityka i administracja w rządach państw członkowskich Unii Europejskiej, Warszawa 2006.
6. System instytucjonalny Unii Europejskie. Red. Konstanty Adam Wojtaszczyk Warszawa: ASPRA-JR, 2005.